

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PROFESINIŲ SĄJUNGŲ ĮSTATYMO NR. I-2018 PAPILDYMO 26 IR 27 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3394

2024 m. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. kovo 20 d. sprendimo Nr. SV-S-1329 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymo Nr. I-2018 papildymo 26 ir 27 straipsniais įstatymo projekto Nr. XIVP-3394 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui – stiprinti profesinių sąjungų veiklos skaidrumą ir viešumą, didinant visuomenės ir organizacijos narių pasitikėjimą profesinėmis sąjungomis, tačiau nepritarti siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projektu siūlomas profesinės sąjungos valdymo organo atsakomybės bei pareigos profesinėms sąjungoms įstatuose nustatyti profesinių sąjungų valdymo organui prievolę pasibaigus finansiniams metams parengti ir visuotiniam narių susirinkimui pateikti metinių finansinių ataskaitų rinkinį ir veiklos ataskaitą reglamentavimas neatitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijos 50 straipsnio pirmosios dalies nuostatos ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo oficialiosios doktrinos dėl Konstitucijos 50 straipsnio pirmojoje dalyje suformuluotų profesinių sąjungų statuso ir veiklos pagrindinių principų. Konstitucinis Teismas 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarime Nr. 40/01 „Dėl teisės aktų, kuriais buvo sprendžiami iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto klausimai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nurodė, kad „Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalies nuostata, jog profesinės sąjungos kuriasi laisvai ir veikia savarankiškai, *inter alia* reiškia, kad profesinės sąjungos yra nepriklausomos nuo valstybės valdžios, kitų valstybės institucijų, nuo darbdavių bei jų organizacijų, kitų organizacijų. Tik laisvai susikūrusios ir nepriklausomai nuo valstybės valdžios, kitų valstybės institucijų, nuo darbdavių bei jų organizacijų, kitų organizacijų veikiančios profesinės sąjungos gali ginti darbuotojų profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus. Pagal Konstituciją negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuris varžytų ar paneigtų profesinių sąjungų konstitucinę teisę kurtis laisvai ir veikti savarankiškai ginant darbuotojų profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus“.

2. Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. I-507 „Dėl Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų ratifikavimo“ ratifikuotos Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos Nr. 87 „Dėl

asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo“ (toliau – Konvencija) 3 straipsnio nuostatų, nes nesuderinamas su Konvencijos 3 straipsnyje nustatyta darbuotojų organizacijos teise visiškai laisvai organizuoti valdymą ir veiklą. Tarptautinės darbo organizacijos Ekspertų komiteto teigimu, teisės aktų nuostatos, detalios reglamentuojančios profesinių sąjungų vidaus veiklą, kelia rimtą kišimosi į jų veiklą pavojų, o tai nesuderinama su Konvencija; prireikus galėtų būti nustatoma tik bendra profesinių sąjungų vidaus veiklos sistema, kuomet daugiau laisvės paliekant pačioms profesinėms sąjungoms. Tarptautinės darbo organizacijos Asociacijų laisvės komitetas, aiškindamas Konvencijos 3 straipsnį, nurodė, kad, siekiant užtikrinti darbuotojų organizacijų teisę laisvai parengti savo įstatus ir taisykles, nacionaliniu teisiniu reguliavimu turėtų būti nustatyti tik formalūs darbuotojų organizacijų reikalavimai įstatams.

Tarptautinės darbo organizacijos Ekspertų komiteto teigimu, priimtinas teisinis reguliavimas, nustatantis reikalavimus organizacijų įstatuose nustatyti vidines finansų apskaitos taisykles ir pareigą teikti metines finansines ataskaitas ar numatantis galimybę jų įstatuose nustatyti išorinę finansinių ataskaitų peržiūrą, siekiant užtikrinti sąžiningą efektyvų administravimą, tačiau kitoks kišimasis į jų veiklą laikytinas nesuderinamu su Konvencija.

Taigi, profesinės sąjungos gali laisvai savarankiškai nuspręsti, kaip turėtų būti organizuojama jų veikla, ar joms reikia nusistatyti valdymo organų atsakomybę (jei reikia, tai kokios apimties), dokumentų ir informacijos apie savo veiklą teikimo nariams tvarką, viešos informacijos skelbimo ar pranešimo apie ją tvarką ir kitas veiklos taisykles. Įstatymu imperatyviai nustačius įpareigojimus profesinės sąjungos valdymo organui ir profesinės sąjungos valdymo organo atsakomybę, būtų varžoma profesinių sąjungų laisvė, profesinės sąjungos konstitucinė teisė kurti laisvai ir veikti savarankiškai ginant darbuotojų profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras